

SOSYAL VE KRİMİNAL BOYUTLARIYLA ORGANİZE SUÇ

Mahmut GÖKPINAR*

GİRİŞ

Sosyal yaşamın çoğu sektöründe tanık olunan küreselleşme modern dünyamızın karakteristiklerinden biri olarak suç alanını da etkilemektedir. Orta Avrupa ve Akdeniz bölgelerindeki suç örgütleri, uyuşturucu, silah, çalıntı araç, insan trafiği alanlarında olduğu kadar suçtan elde ettikleri değerleri uygun alanlara yatırım yapmak üzere işbirliği içindedirler. Bu nedenle ekonomik sistemler, mali pazarlar ve kamu kurumları ile halk, bu küresel suçlu sistemin ekstrem tehdit ve tehlikesi altında bulunmaktadır. Bu gerçek ışığında, hiçbir ülke kendisini organize suçların varlığından soyutlayamaz. (Bileşik kaplar kuramı) Bu bağlamda, bazı ülkelerin kara para aklarak diğer ülkeler için sorun olabileceği de göz ardı edilmemelidir.¹

Çıkar amaçlı suç örgütleri (Mafya) geride bıraktığımız yüzyılda olduğu gibi, bu yüzyılda da önemli bir toplumsal sorun olma özelliğini koruyacağı benziyor. Çünkü bu tür oluşumları besleyen sosyo-ekonomik sorunlar vardır ve var olamaya da devam edecektir. Sanayi toplumunun sorunları olarak ortaya çıkan bu tür çarpıklıkların giderilmesi kolay olmayacağına göre onun doğurduğu suçların tümüyle ortadan kaldırılması da kolay olmayacaktır. Özellikle işsizlik, çarpık kentleşme ve gelir dağılımındaki dengesizlikler gibi olgular hep işine gelmiştir suç örgütlerinin. Devlet yapısındaki zayıflıklardan ve çürümelerden de yararlanan bu örgütler kimi zaman neredeyse devlet içinde devlet olmuşlardır. İhaleler üzerinde nüfuz ve denetim sahibi olmak, uyuşturucu pazarını elde tutmak, beyaz kadın ticareti ve silah kaçakçılığı gibi konularda söz sahibi olmak başlıca amaç-

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı Y.Lisans Öğrencisi.

¹ Yücel, Mustafa, T., "Organize Suç", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 1998/3, yıl: 11, s. 106.

ları olmuştur. Kısacası bu örgütler geçmişte ve günümüzde ülkelerin ve ulusların baş ağrısı olma özelliğini sürdürmüşler ve de sürdürmektedirler. Günümüzde konunun önemini anlayan ülkeler özel savaşım yöntemleri oluşturmuşlardır. Batıda bu konudaki savaşımın 80'li yıllarda başladığını görüyoruz. Bir hayli yol aldıkları da kesin bu konuda. Ülkemizde ise bu süreçte siyasal, etnik ve dinsel terörle uğraşan devletin, çıkar amaçlı suç örgütleri ve çetelerle savaşımında oldukça geç kaldığı, günümüzde ekonomiyi çökerten ve bir çok devlet kurumunu işlevsizleştiren yolsuzlukların başlıca nedeninin bu gecikme olduğu ifade edilmektedir.²

I. ORGANİZE SUÇLAR VE ÖZELLİKLERİ

A. Organize Suç Kavramı

A.1. Organize Suçun Tarihi

Organize suçlar, tarihsel kökenleri çok daha geriye uzansa da, modern bir fenomen niteliğindedir. Batı ülkelerindeki adli kuruluşlar ve güvenlik makamları, 1970'li yılların başından itibaren o zamana kadar niteliği tam olarak belirlenemeyen bir suç türüyle mücadele yöntemleri konusunda yeni arayışlara girdiler.

Organize suç terimi, ilk kez 1920'li yıllarda ABD'de sosyal, ekonomik, hukuki ve siyasi açıdan yeni bir fenomeni tanımlamak için kullanılmıştır. 1960'lı yıllardan itibaren ise mafya ve organize suç örgütleri terimleri eş anlamlı olarak kullanılmaya başlanmıştır.³ Bu suçluluğun faileri suç işleme metotlarını sürekli geliştirmekte ve böylece bu konudaki polis kovuşturmasından rahatlıkla kurtulabilmektedirler. Çok gelişmiş bir profesyonellik ve ticarileşme yoluyla işlenen bu suçlar, organize suçluluk olarak adlandırılmaktadırlar.⁴

A.2. Organize Suçun Tanımı

Organize suçun bir tanımı yapılmaya çalışılmıştır. Ancak bu konuda bütün uzmanların üzerinde hem fikir olduğu ortak bir tanımın üzerinde

² Ünver, M. Naci, *Uygulamada Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Kurmak*, Turhan Kitabevi, Ankara 2001, s. 9.

³ Türk Demokrasi Vakfı, *Demokrasi ve İnsan Hakları Serisi, Terörizm ve Organize Suçlar, Demokrasi Ve İnsan Haklarının Gelişim Sürecine Etkileri*, Ankara 1999, s. 9.

⁴ Sözüer, Adem, "Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele ile İlgili Gelişmeler", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 9, s. 1-3, 1995, s. 255.

bu günde tam bir anlaşma sağlanmamıştır.⁵ Mevcut tanımlamaların ortak noktalarını içeren aşağıdaki tanım, organize suçlar kavramı hakkında bir fikir verecektir. Buna göre:

Organize suçluluk, geniş kapsamlı suçların, örgütlü olarak belirli bir plana göre, bir çok kişi tarafından, uzun veya belirsiz bir süreyle, mesleki veya ticari benzeri yasal yapıların kullanılması yada siyaset, basın, kamu yönetimi, yargı ve ekonomi üzerinde etkide bulunulması suretiyle, yasa dışı kazanç ve güç elde edilmesidir.⁶

A.3. Genel Tanımların Eleştirisi

Söz konusu tanımlarda organize suçun yapısal unsurları bütünüyle yansıtılmak istenmiştir, ancak bu tanım, çok belirsiz olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. Çünkü bu tanımlamalarda hangi unsurların zorunlu hangilerinin eksik olabileceği belirli değildir. Diğer yandan böyle bir tanımın, organize suçluluğa ilişkin suç tiplerini diğer suçlardan ayırarak ele almaya uygun bir ölçüt ortaya koymadığı da ileri sürülebilir. Böyle bir tanım, hukuk devleti ilkesi açısından da eleştirilebilir.

Bu eleştiri ve tartışmalar nedeniyle organize suçların kesin bir tanımından ziyade, bir yandan bu suçluluk türünün organize yapısı ve ortaya çıkış biçimleri üzerinde durulmakta, diğer yandan hangi suçların organize formda işlendiği tipik durumlar tespit edilmeye çalışılmaktadır.⁷

A.4. Organize Suçun Ölçütleri

Suçlu gurup, devamlılık gösteren organize olmuş kişiler topluluğu olup; güç ve gelir sağlamak üzere yıldırma ve yolsuzluğa başvurmaktadır. Bu bağlamda, suçlu gurubun organize suç olarak belirlenme işleminde yer alan ölçütler başlıca iki grupta toplanabilir.⁸

Zorunlu Ölçütler

Batılı ülkelerde organize olmuş örgütler için aranan kriterler ana başlıklarıyla şunlardır:

⁵ Sözüer, *a.g.m.*, s. 256.

⁶ Türk Demokrasi Vakfı, s. 10.

⁷ Sözüer, *a.g.m.*, s. 256, 257.

⁸ Yücel, *a.g.m.*, s. 1017.

Yasadışı kazanç temin etmek için bir araya gelmiş ve aralarında işbölümü ilişkisi bulunan hiyerarşik bir yapı;

Suç ile elde edilen bir kazancın olması,
Suç işleme konusunda bir süreklilik olması,
Mevcut organize yapı içinde uygulanan bir yaptırım sistemi,
Şiddet, tehdit vs. yöntemler,
Kamuya veya özel sektöre nüfuz,
Elde edilen kara paranın aklanması,⁹

İhtiyari Ölçütler

Her katılanın belirli bir rolü veya görevi olması,
Uluslararası düzeyde çalışılması,
Ticari veya işletme benzeri örgütler kullanılması,¹⁰

B. Organize Suçun Özellikleri

1. Organize Suçun Karakteristiği

Organize suç kavramının ayırt edici unsuru, organize suç örgütlerinin görünüşte yasal bir çerçeve içerisinde hareket etmeleridir. Yasadışı faaliyetler, yasal çerçevede faaliyet gösteren paravan kuruluşlar vasıtasıyla yürütülmektedir. Bu kuruluşlar, yasadışı faaliyetlerin ortaya çıkmasını engelleyecek mekanizmalar geliştirmiştir. Ayrıca paravan kuruluşlar olarak faaliyet gösteren organize suç örgütleri, hiyerarşik yatay ve dikey örgütlenme modelleriyle, ulusal ve uluslararası pazarlarda birbiriyle bağlantı ağları oluşturmıştır.¹¹

2. Organize Suç Örgütlerinin Yöntemleri

Organize suç örgütleri, çalışmalarında başvurdukları vasıta genelde şiddet olmayıp yolsuzluk ve yıldırma. Yolsuzluk ve yıldırma, kişilere, özel ve kamu kurumlarına karşı işlenmektedir. Şiddet eylemleri kendilerinin açığa vuracağı, kamuoyunda tehlike sinyalleri vereceği ve sonuçta kamu otoritelerini mücadeleye mecbur kılacağından, suç örgütleri şiddete en son

⁹ Ömür, Topaç, "Organize Olmuş Suç Örgütleri İle Yapılabilecek Hukuksal Mücadele Yöntemleri" *Ankara Barosu Dergisi*, 1997/2, s. 70.

¹⁰ Yücel, *a.g.m.*, s. 1067.

¹¹ Türk Demokrasi Vakfı, *a.g.e.*, s. 11.

çare olarak başvurmaktadırlar. Buna karşın yolsuzlukla yaratılan işbirliği ortamı aynı sonuçların daha az riskle elde edilmesini sağlamakta ve kamu kurumlarına yönelik içten bir tehdidin var olmasını sağlamaktadır.

Organize suçlular, genelde uluslararası ağın bir kısmı olarak yüksek derecedeki suçluluk enerjileri ve finanssal imkanlarıyla özel ve ticari temasları kullanarak mümkün olduğunca fazlaca illegal kazanç elde etmek ve olabildiğince güçlü olabilmek için faaliyet göstermektedirler. Bu nedenle uluslararası düzeyde faaliyetlerini geliştirmekte olan günümüz organize suç örgütleri fazla gelir getiren her türlü illegal trafik veya işte boy göstermekte; yakalanma riskleri, doğrudan etkilenen mağdurların olmaması veya mağdurların adli makamlar önünde ifade vermekten çekinmeleri nedeniyle düşük olmaktadır.¹²

3. Organize Suç Örgütlerinin İşledikleri Suç Tipleri

Organize suçluluk çerçevesinde işlenen suçlarla belirli hukuki değerlere saldırmaktan ziyade, kazanç elde etme amacı güdülmektedir. Bu nedenle organize suçluluğu yalnızca belli suçların işlenmesi bakımından tanımlamak zordur. Çünkü kazanç sağlamayı mümkün kılan her suç, organize suçluluğun konusu olabilir.

Organize suçluluk çerçevesinde tipik olarak işlenen suçlar bakımından ilk grubu, suç ihbar veya şikayet etmek isteyen mağdur sayısının çok az olduğu ve mağdurların tutkunluğundan yararlanıldığı, uyuşturucu ticareti, illegal şans oyunları alanındaki suçlar oluşturmaktadır. Aynı şekilde yasak malların temini ve bazı ihtiyaçların giderilmesi için işlenen, silah ticareti, fuhuş, pornografi suçlarını da bu guruba dahil edebiliriz. Devleti ve büyük ticari işletmeleri zarara uğratan fiiller ise bu konudaki ikinci grubu oluşturmaktadır. Böylelikle organize suçlar çerçevesinde aşağıdaki suçların tipik olduğu genel kabul görmektedir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

İllegal uyuşturucu madde ticareti,
İllegal silah ticareti,
Kıymetli evrak sahtekarlığı,
Altın kaçakçılığı,
Tarihi eser kaçakçılığı,
Sermaye yatırım dolandırıcılığı,
Kara para aklama,

¹² Yücel, *a.g.m.*, s. 1065, 1069, 1070.

İhale ve kredi yolsuzlukları,
Ödeme araçlarının kötüye kullanımı ve sahtekarlığı.¹³

4. Organize Suçların Tezahür Tipleri

Organize suçluluk çerçevesinde, organize oluş biçimine göre farklı derecelendirmeler ve kademeler yapılabilir. Bu bakımdan en alt kademede çete suçlarının varlığına şahit olunmaktadır. Orta derecede organize suçluluk ise, sağlam, düzenli planlama ve stabil bir yapı göstermektedir. Ağır organize suçluluk ise, mafya benzeri organizasyonlar olup, bunlar ekonomik güç yanında siyasal gücüde elde etmeyi amaçlamaktadırlar.

Belirtmek gerekir ki organize suçluluk dar anlamda öncelikle sosyal-psikolojik bir fenomen olarak ortaya çıkmaktadır. Organize suçluluğun bizatihi sosyal bir kurum olarak çıktığı yerlerde, yani politik- ekonomik toplumsal koşulların kötüleştiği durumlarda buna paralel olarak aşırı güç kazandığı gözlemlenmiştir.¹⁴

5. Her Biraraya Geliş Organize Suçluluk Mudur?

Organize suçluluk kazanç ve güç sağlamak için fonksiyonel iş bölümü ve hiyerarşik bir düzen içinde faaliyet gösteren faillerden oluşan bir yapılanma içindedir.

Stratejik ve taktik planlar çerçevesinde, rasyonel bir hareket tarzına göre suç işleyen organizasyon üyeleri, genellikle çeşitli suçlar bakımından uzmanlaşmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki her suç organizasyonu aynı biçimde katı bir hiyerarşik yapı içinde olmayabilir. Bazı organizasyonlar daha gevşek bir yapılanma içinde örgütlenebilir. Ayrıca bir takım faillerin suç işlemek için bir araya gelmeleri her zaman için organize suçluluğun varlığını göstermez. Bu bakımdan, dikkat edilecek husus, organizasyonun illegal kazanç elde etmek amacı gütmesi, devamlı bir biçimde ve hukuka aykırı bu amacın gerçekleştirilmesinin bir hayat tarzı haline getirerek, katı veya gevşek bir hiyerarşik yapı içinde sürekli olarak suç işlenmesidir.¹⁵

C. Organize Suçluluğun Nedenleri

Organize suç örgütlerinin varlığı karşısında bu gün için önemli olan bu örgütlerin nasıl suç işledikleri ve onları organize olmaya götüren temel

¹³ Sözüer, *a.g.m.*, s. 261.

¹⁴ Sözüer, *a.g.m.*, s. 258.

¹⁵ Sözüer, *a.g.m.*, s. 259.

nedenlerin neler olduğudur. Sorun diğer bir anlatımla, bu düşmanın çok iyi tanınmasıdır. Hiç kuşkusuz ulusal veya uluslararasına ilişkin olarak yapılacak bu saptamaların güncelleştirilmesi de gerekmektedir. Nedenler bağlamında, mal ve hizmetlerin yasaklandığı, karşılanmadığı zaman ve yörelerde, bu gereksinmelerin karşılanması için organize suçlara ancak kuvvetli bir talep olduğunda (ABD’de içki yasağı/Türkiye de yargı yoluyla alacağın tahsilatı geciktirdiği zaman) başvurulduğunun görülmekte olduğu belirtilmektedir (arz ve talep kanunu.)

Genelde organize suç nedenleri arz ve talep yönündeki faktörler olarak ikiye ayrılabilir. Talep yönü a) legal kaynaklı, b) illegal kaynaklı mal ve hizmetlere olan talepleri kapsamaktadır. Legal mal/hizmetler arasında yabancı ülkelerden gelen çalıntı lüks vasıtalar ve yüksek fiyattaki eşyalar ile senet-çek tahsilatı; illegal mal ve hizmetlerde ise uyuşturucu madde, silah, kumar ve fuhuş yer almaktadır. Arz yönündeki faktörler ise, ülke sınırlarında kontrol, etkili yargılama, tanıkları koruma ile kapital akışı veya finansal kurumlarında düzenleme sağlayamama örneklerinde olduğu gibi organize suç tahrir eder nitelikteki “yokluklar”dan ibarettir.¹⁶

1. Mafyanın Yükseldiği Toplum Yapısı

Mafya, toplumsal, ekonomik, politik ilişkilerin ayakta kalmasında belli işlevlere sahiptir. Amerikalı sosyolog Robert K. Merton’ un ünlü cümlesi şöyledir. “Resmi yapıların işlevsel yetersizlikleri, mevcut ihtiyaçlara etkin bir şekilde yanıt vermek için alternatif (resmi olmayan) yapıları ortaya çıkarmıştır. Tipik olan, ekonomik büyümenin çalkantılı yürüdüğü ve devletin, bu yüzden ortaya çıkan problemlere karşı mücadelede yetersiz kalabildiği toplumsal koşullarda mafyanın etkili olmaya başlamasıdır. Mafya, bu tür problemleri kısa vadede çözme iddiası ile ortaya çıkar. Bir yandan ortaya çıkan tekil sorunları çözerken, diğer yandan kazançlarının devamı için mevcut problemlerin devamından yanadır. Çünkü problemlerin varlığı onun kazanç kapısıdır. Bu nedenden dolayı mafya uzun bir zaman dilimi içinde ele alındığında daima tutucudur ve sorunların köklü çözümüne de karşıdır. Bu aynı zamanda ahlaki bir sorundur. Organize suçlar, suç işlemeye eğilimli insanların var olduğu koşullarda ortaya çıkar.”¹⁷

¹⁶ Yücel, a.g.m., s. 1068.

¹⁷ Bovenk, Frank - Yeşilgöz, Yücel, *Türkiye’nin Mafyası*, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2000, s. 54.

2. Toplumsal ve Yasal Koşular Karşısında Mafyanın Gelişim Seyri

Dünyanın hemen her yerinde mafya benzeri, kriminal sektörde faaliyet gösteren, suç örgütleri oluşmuştur. Yapılan bir çok araştırmaya göre İngiltere’de suç örgütlerinin ABD ile karşılaştırıldığında çok az sayıda ve görece etkili olamamasının nedeni, mafyanın en yaygın faaliyet alanı olan kumar sektörünün İngiltere’de yasal olarak faaliyet göstermesidir. İngiltere’de kumarhanelerin yasal ve devlet kontrolünde faaliyet göstermesi, suç örgütlerinin oluşmasına mani bir etmendir. ABD’de suç örgütlerinin güç kazanması ve yaygınlaşması 1917 yılında ABD Anayasası’nın alkollü içki üretimini ve nakliyesini yasaklaması ile başlamıştır. Bu yasağın uygulanması ile pek çok suç örgütü oluşurken, İngiltere’de böyle bir yasaklama getirilmemiş, alkolle mücadele için bira fiyatları ucuzlatılmıştır. ABD 20. yy.ın başında en çok göç edilen ülke iken, İngiltere’ye göç çok az ve kontrollü olmuştur. Farklı kültürlerden gelenlerin kaynaşması ABD’de uzun zaman almış ve suç örgütlerinin önemli rol oynadığı çatışmalar yakın tarihe kadar süre gelmiştir. Bazı gözlemcilere göre, günümüzde, ABD’de örgütlü suçlarda yerel mafyanın rolü giderek azalmış, yerini Güney Amerika kökenli suç örgütleri almıştır. Bu gelişmeye yol açan etmenlerden biri, farklı kültürlerden gelenlerin, özelliklede Sicilyalı azınlıkların ABD toplumu ile kaynaşması, diğeri de mafyanın kolayca elaman bulmasını sağlayan koşulların ortadan kalkmaya başlamasıdır.¹⁸

3. Sosyo-Politik Nedenler

Organize suça, yer altı ekonomisine yol açan nedenlerin sosyo-politik nedenlerin başında kentleşme gelir. Kentleşme bir yandan sosyal düzenin oluşmasına mani olurken, diğer yandan anonim kalabilmenin koşullarını hazırlamaktadır. Kentleşme aynı zamanda toplumsal değişime de yol açar. Kentleşmeye yol açan en önemli faktör ise hızlı nüfus artışıdır.¹⁹

4. Ekonomik Nedenler

Organize suçun nedenlerin başında ekonomik nedenlerle uygulamaya sokulmuş olan yasaklar gelir. Ayrıca işsizlik ve gelir dağılımı bozukluğu da mafyaya neden olan önemli unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır.²⁰

¹⁸ Özsoylu, A. Fazıl, *Yeraltı Ekonomisi*, Akçağ Yayınları, Ankara 1999, s. 9, 10.

¹⁹ Özsoylu, a.g.e., s. 14.

²⁰ Özsoylu, a.g.m., s. 34.

5. Kamu Otoritelerinin Yetersizliklerinden Kaynaklanan Nedenler

Yer altı ekonomisinde oluşan yüksek kar marjları, tüm akıcı davranan ve risk seven bireyler için çekici olabilmektedir. Ancak yakalanma olasılığı ve yasal yaptırımlar caydırıcı unsurlar olarak ortaya çıkmaktadırlar. Başka bir ifade ile; bireyin (oluşan örgütlerin) yer altı ekonomisinden beklediği çıkar, zamanını ve kaynaklarını kullanarak yasal faaliyetlerden beklediği çıkardan fazla ise yer altı ekonomisi faaliyetleri (hırsızlık, kaçakçılık, tefecilik, rüşvet) gerçekleşecektir. Gerçekleşmemesi için yakalanma olasılığının yüksek ve cezaların ise şiddetli olması gerekir. Yakalanma olasılığı ve cezaların şiddeti doğrudan kamu otoritesi ile ilgilidir.²¹

D. Uluslararası Dünyada Organize Suç

Organize suç bir yandan hukuk devletini tahrip ederken, diğer yandan da özgürlükçü demokrasilerin imkanlarından yararlanmaktadır. Ülkelerarası serbest dolaşımın artması, gümrüklerin liberalleştirilmesi enformasyon ve seyahat imkanlarının gelişimi buna örnek olarak gösterilebilir.

Organize suçların milli ekonomiler üzerindeki zararlı etkileri de çok büyüktür. Örneğin; Almanya'daki zarar 1990 yılında yaklaşık yüz seksen sekiz milyar mark dolayında tahmin edilmektedir. Organize suçun sürekli profesyonelleşmesi ve enternasyonalleşmesi, bu suçluluğun çoğulcu bir toplumdaki güçler dengesini manipüle etmesine ve buna karşı mücadele eden güçlerin etkisizleştirilebilmesi yeni arayışları ortaya koymaktadır ki bunların başında da uluslararası işbirliği gelmektedir.²²

1. Soğuk Savaş Sonrası Organize Suçların Gelişim Seyri

Soğuk savaşın bitimiyle birlikte, organize suçlar içinde yeni bir dönem başlamıştır. Globalleşen sorun, yetersiz düzeyde kalan bazı uluslararası anlaşmalar ve demokratik hukuk devletlerinin aldıkları tedbirlere rağmen büyümeye devam etmiştir.

Bu iki tehdit soğuk savaş sonrasında da daha belirgin bir nitelik kazanmıştır. Uyuşturucu kaçakçılığı, terör örgütlerinin silah satın almak için finansman sağlama ve kara para aklama operasyonlarında kullandıkları yöntemler arasında yer almıştır.

²¹ Özsoylu, *a.g.e.*, s. 48.

²² Sözüer, *a.g.m.*, s. 263.

Soğuk Savaş sonrası dönemde ülkeler arası ekonomik sınırlar giderek kalkmış, ekonomik bağımlılık ilişkileri gelişmiştir. 1989-1990'da ki demokratik devrimler ile doğu bloğundaki kapalı kumanda ekonomileri serbest piyasa ekonomisine geçerek dünya ekonomik sistemine açılmıştır. Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin eski sosyalist ülkelerinin yeniden yapılanma sürecinde kaynak bulma güçlükleri ile karşılaşmaları, bu ülkeleri yabancı sermaye girişlerine mümkün olduğunca az güçlük çıkarma yoluna itmiştir. Söz konusu ülkelerin organize suçlar konusundaki mevzuatlarının yetersizliği ve ekonomik sistemlerinin serbest piyasa ekonomisine geçişte yeniden yapılanma sürecinde bulunması terör ve organize suç örgütlerinin istismar ettikleri bir ortam yaratmıştır. Böylece organize suç örgütleri terörizm-uyuşturucu madde trafiği-büyük mafya zinciri oluşmuştur.²³

3. Batı'da Organize Suç

a. Danimarka: Bu ülkede özellikle uyuşturucu suçlarındaki artış dikkat çekicidir. 1975-1981 yılları arasında uyuşturucu suçları beş kat artmış ve bu yıldan sonra her yıl Danimarka'da 1400 civarına ağır uyuşturucu suçları işlendiği tespit edilmiştir. Son yıllarda yargı alnında yapılan değişiklikler ile azalma görülmektedir.

b. İngiltere: İngiltere'de organize suçlar bakımında terörizm, uyuşturucu madde ticareti, organize dolandırıcılık ve sahtecilik sanat eseri ve antika kaçakçılığı, kara para aklama suçları dikkat çekmektedir. Organize suçla mücadelede özel polis birlikleri oluşturulmuş ve özellikle istihbarat örgütünün iyileştirilmesi için NCIU adı altında oluşturulan birim organize suçlarla ilgili bütün bilgileri toplamaktadır.

c. Yunanistan: Yunanistan'da organize suçluluk özellikle terörizm, uyuşturucu madde kaçakçılığı izinsiz silah ticareti ekonomik suçlar, orman tahribi suçları antika eşya kaçakçılığı alanlarında ortaya çıkmaktadır. Yunanistan'da yer altı ekonomisinin artması nedeniyle 1993 yılında çıkarılan bir kanun ile kara para aklanması suç haline getirilmiş, özellikle vergi kaçakçılığının önlenmesi çeşitli kanunlar yapılmış, ayrıca borsa ile ilgili yeni suç tipleri oluşturulmuştur.

d. İtalya: İtalya organize suçluluğun bütün siyasal ve ekonomik sistemi önemli ölçüde etkilediği ülkelerden biridir. Bu nedenledir ki bu ülkede organize suçlulukla mücadeleyi yalnız kovuşturma makamları yoluyla değil, bütün toplu kesimleri aracılığıyla yürütmek çabasıdadır.²⁴

²³ Türk Demokrasi Vakfı, *a.g.m.*, s. 92, 93.

²⁴ Sözüer, *a.g.m.*, s. 264, 265.

İtalya’da mafya tipi kültür yapılarında bireylerin kişisel güç ve kudretleri rekabet halindeki birey ve aile gruplarına verilen onur derecesinin belirlenmesinde her şeyden daha dolaysız ve açık bir etkiye sahipti. Onur dağılımının belirlenmesinde ne doğum nede kurumsal etkenler belirleyici idi. İnsan doğuştan onur sahibi olmaz, onur, herkese açık rekabet ortamında kazanılırdı. Mafya kültürü diğer kültürlerden, düşmanca yüzleşmelerin doğal görülmesi ve her olayda kendini göstertmesiyle ayrılmaktaydı. Balolar, festivaller, uzak yolculuklar statü ve saygınlığın değerlendirileceği esaslı fırsatlar arasındaydı.²⁵

E. Türkiyede Organize Suç

1. Tarihi

Ülkemizde mafya Dünyadaki benzer örgütlerden farklılık göstermektedir. Tarihsel süreç içerisinde incelendiğinde Türk mafyasının özünü kırsal kesimde eşkıyalık, kentlerde ise külhanbeylik ve kabadayılık oluşturmaktadır. Kırsal alanda faaliyet gösteren eşkıyaların büyük bölümü devletle, devlet baskısı altında kalan yoksul halkın arasında tampon oluşturmuşlar hatta bir kısmı kahraman olmuşlardır. Buna karşılık kentlerde kaba dayılar suç üreten ortamlarda sözü geçen kişiler olarak ortaya çıkmışlardır. Bölgelerinde her şey onlardan sorulur olmuş ve örgütlü olmaktan çok bireysel hüviyetleri ile ön plana çıkmışlardır. Şehir kabadayılarını etkinlikleri kentleşme süreci ile son bulmuş, yerini kısmen daha organize ve daha geniş alanda faaliyet gösteren babalara bırakmışlardır.²⁶

2. Gelişim Seyri

1950’li yıllar değişen ekonomi politikaları ile bir çok alanda yasadışı kazanç alanları oluşturmuştur. Bu dönemde babalar, öncelikle taşradan gelen yeni zenginlerin taleplerini karşılamak üzere eğlence sektöründe faaliyet göstermişlerdir. Ayrıca ağırlıklı olarak haraç, gizli kumar, kadın ve küçük çapta da olsa uyuşturucu önemli rol oynamıştır. Ayrıca döviz kaçakçılığı ve klasik iş alanları olan çay bahçeleri işletmeciliği, meyve halleri ve ulaşım diğer faaliyet alanlarını oluşturmuştur. Bu süreç 1960’ların sonuna kadar sürmüştür.

²⁵ Arlacchi, Pino, *Mafya Ahlakı ve Kapitalizm Ruhu*, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2000, s. 27.

²⁶ Özsoylu, a.g.e., s. 10, 11.

1960'ların sonlarına doğru siyasette yaşanan hareketlilik suç dünyasına da yansımıştır. 68 gençlik hareketlerinin Türkiye'yi etkilemesi sonucunda farklı siyasi görüşlerin silahlı çatışmaya girmesiyle Türk mafyası için yeni bir alan ortaya çıkmıştır. Silah kaçakçılığı, Siyasi kutuplaşmaların ortaya çıkardığı siyasi örgütlenmelerin silah gereksinimleri, dönemin ünlü babaları tarafından organize edilen suç örgütleri tarafından karşılanmıştır. 70'li yılların Türk mafyası için diğer önemli gelir kaynağı ise elektronik eşya ve silah kaçakçılığıdır.

1980'li yıllar Türkiye'de ki mafya açısından çok önemli değişimler yol açmıştır. Özellikle 1983 yıllarından sonra Türk mafyası için en önemli kazanç kapısı döviz, sigara, elektronik alet kaçakçılığı uygulanan ekonomi politikaları nedeni ile önlenirken, yeni alanlar açılmış uyuşturucu ve silah kaçakçılığının yanı sıra altın kaçakçılığı, hayali ihracat ve çek senet tahsilatı işleri önem kazanmıştır.²⁷

3. Mafya mı, Çete mi?

Ülkemizde mafya; her şeyde olduğu gibi batılı anlamda organize görüntüsünden uzak; daha çok Türkiye'ye özgü, bizatihi devlet bürokrasisi ve uzun yıllar gümrük duvarları ile korunmuş ve devlet ihaleleri ile zengin olmuş iş adamları tarafından yaratılmıştır. Özellikle 90'lı yıllarda eski ideolojik kökenli sabıkaların devreye girmesiyle, geleneksel Türkiye'ye özgü babalık kurumunun sarsıldığı, bu nedenle Türkiye'deki suç örgütlerini çete olarak değerlendirmenin daha doğru olacağı belirtilmektedir.²⁸

Mafya ile çete arasındaki en önemli fark yapılanma şekilleri ve faaliyet alanlarında yatmaktadır. Mafya da gizlilik esas iken, çeteler özellikle çete reisi gücünü ispatlamak için ortalıkta görünmek zorundadır. Mafya daha çok silah ve uyuşturucu kaçakçılığı ile uğraşırken, çeteler sistemdeki tikanıklıktan doğan ranttan pay almak peşindedir. Türkiye'de son yıllarda çetelerin en önemli faaliyet alanları arazi, çek-senet, kumar otopark eğlence yerleri, haraç, tefecilik, plaka alanlarında yoğunlaşmaktadır. Mafya gerek ulusal gerekse uluslararası zeminde ortak bir beyin ve stratejiye sahip iken çeteler bu büyük pastadan sadece dilim alma peşindedirler. Bu nedenle çeteleri mafya taşeronları olarak değerlendirmek mümkündür denmektedir.²⁹

²⁷ Özsoylu, *a.g.e.*, s. 11, 12.

²⁸ Özsoylu, *a.g.e.*, s. 12.

²⁹ Özsoylu, *a.g.e.*, s. 12, 13.

4. Türkiye’de Organize Suçların Mevcut Durumu

Ülkemizde organize suçlulukla mücadele, güvenlik kuruluşları içindeki farklı birimlerin kendi inisiyatifleri ile sürdürdükleri ve zaman zamanda olumlu sonuçlar alınan tarzda yıllardan beri devam etmiştir. Son yıllarda gerek teknolojik gerekse ekonomik alanındaki gelişmeler paralelinde, ülkemizdeki organize suç örgütleri de bu yeniliklere ayak uydurmak suretiyle faaliyet alanlarını genişletmeye ve organize yapılarında da değişiklik yapmak yoluna gitmişlerdir .

Ülkemizde turizm, inşaat, arazi , ihaleler oto kiralama at yarışları, dernekler, vakıflar, şirketler ve otel sektöründe boy gösteren organize suç örgütleri; çek-senet, haraç alma karaborsa, arazi yolsuzluğu, otopark, kara para aklama, silah ve mühimmat kaçakçılığı, fidye karşılığı adam kaçırma silahla yaralama, para karşılığı cinayet, şantaj suçlarında faaliyetlerini gösterme çabasındadırlar.

İstanbul başta olmak üzere gelişmekte olan illerimizde görülen suç guruplarının, haksız kazançlarının bir kısmını yardım adı altında dağıtmak suretiyle kamu oyunda sempatik görünmeye çalışarak, legal alana kaymak istedikleri ve böylelikle giremedikleri ve açamadıkları pek çok kapıyı iş adamı sıfatıyla açmaya çalıştıkları görülmektedir.

Mevcut yasalarımızda bu konuda özel bir düzenlemenin olmaması nedeniyle caydırıcı nitelikte bir cezalandırma yapılamadığı ve kamu vicdanını da rahatsız eden bu durumun özellikle örf, adet, gelenekler ve görenekler gibi ilişkilerin ön planda olduğu ülkemizde, olumsuz adli sicili bulunan ve ekonomik sıkıntı içinde bulunan bir takım insanların bu örgütlere katılmasına sebep olduğu ifade edilmektedir.³⁰

5. Türkiye’deki Organize Suç Örgütlerinin Karakteristik Özellikleri

Ülkemizde organize suçluluk kriminolojik olmakla birlikte, sosyolojik bir görünümde arz etmektedir. Örf, adet, gelenek görenek gibi sosyal unsurların yoğun olarak yaşandığı ülkemizde; suç organizasyonlarını tespiti yapılan klasik özellikleri aşağıda sıralanmıştır

Suç organizasyonunun yapısı bir şirket, holding yapısına daha çok benzemektedir.

Suçü üstlenmek örgütte kalmanın en önemli unsurlarındandır.

³⁰ Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 99, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, s. 73.

Güvenlik kuvvetlerine yönelik her hangi bir eylemleri yoktur. Bu psikolojik tesire müsait önemli bir taktiktir. Ancak gerektiğinde çekinmezler

Sürekli olarak arsa alımı, şirketlere ortak olma ihalelere katılma gibi legal görüntülü faaliyetlerde bulunurlar.

Devlet mekanizmasındaki pek çok unsuru kullanmak yada aracılık yapmak, yapılanmanın en büyük özelliğidir.

Sabıkalı olmak, cezaevi görmek gibi vasıflar hiyerarşik yapının gereğidir.

Sicili temiz kişiler vasıtasıyla şirketler kurarak kara para aklama yöntemine başvururlar. Vakıflar kurarak yardım görüntüsünde zorla para toplarlar.

Örgütün genişlemesinde hemşericilik önemli bir yer tutar.

Mal varlıkları genellikle başkalarını üzerine kayıtlıdır.³¹

6. Türkiye’de Mafya Çeşitleri

Mafya kavramı Türkiye’de yalnız uyuşturucu ticaretiyle sınırlı olarak değil, yasadışı faaliyetlerin değişik türleri içinde kullanılmaktadır. Türkiye’de vatandaşların pek çoğunun günlük yaşantısında uyuşturucu ticaretinin önemli bir yeri yoktur, ama aynı insanlar gece kondu, çek-senet veya park mafyası gibi suç örgütleriyle öyle yada böyle yüz yüze gelmişlerdir. Ülkemizde görülen belli başlı mafya tipleri şunlardır:

a. Çek Senet Mafyası

Çek-senet mafyası, şiddet kullanımı ve tehdit yoluyla alacak tahsil eden özel ve yasadışı para tahsil bürolarının, Türkçe de kullanılan karşılığıdır. Pratikte tek tek bireyler ya da girişimciler, devlet kurumlarının onların pazar mekanizmasındaki ihtiyaçlarına yavaş ve hantal kaldıkları için ortaya çıkmakta olduğuna işaret edilmektedir.³²

b. İhale Mafyası

İhale mafyası özellikle devlet dairelerinin yeni bina ve yol yapımı ihalelerinin almak isteyen müteahhitler için çalışmakta olduğu, bu tür ihalelere

³¹ Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 99, a.g.e., s. 74, 75.

³² Bovenrk - Yeşilgöz, a.g.e., s. 46.

ilgi duyan rakip firmaların Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yayınlarına göre "atletik" yapılı kimi kişilerin ziyaretleri sonucunda korkularak ihaleden çekilmek zorunda bırakıldıkları, eğer ihaleden çekilmezlerse tehdit, kaçırma, şantaj hatta öldürmenin gündeme geldiği belirtilmektedir. İhaleye ilgi duyan diğer rakip firmalar çekildikten sonra geriye kalan firma çok yüksek bir bedel karşılığında ihaleyi almaktadır.

c. Gecekondu Mafyası

80'li yıllarda toplumun değişik alanlarında görülen dengesiz ekonomik gelişme, devlet kurumları tarafından kontrol edilemedi. Bu dönemde birbirleriyle de ilişkileri olan çok sayıda mafya ortaya çıktı. Hızlı şehirleşme konut sıkıntısını da beraberinde getirmişti Büyük kentlerin çevresindeki boş yerleşim alanları bu sıkıntıyı giderilmesi için kullanılmaya başladı Buda gece kondu mafyasının oluşmasını sağladı. Aslında gece kondu mafyası 60'lı yıllardan beri mevcuttu. Bu mafya kırsal kesimden şehirlere göç eden kalacak yeri ve evi olmayan insanlara "bir gecede ev inşa etme" işini düzenliyor. İstanbul Mimarlar Odası Başkanı, yalnızca gece kondu yapımın değil aslında tüm İstanbul'un mafyanın elinde olduğunu söylüyordu denmektedir.³³

d. Arazi Mafyası

Asıl sahipleri öldürülen veya yurt dışına kaçmaya zorlanan boş arazilerin satışı da bir suç gurubunu oluşturmaktadır. 1915 yılında Ermenilerin tehcirinden sonra sahipsiz kalan geniş ve boş arazilerin, yeraltı dünyasının önde gelenleri tarafından kapatıldığı, Kıbrıs krizinin patlak vermesi üzerine 1960'lı yıllarda göç den Rumların arazilerinin üzerinde de benzer durumların ortaya çıktığı belirtilmektedir.³⁴

e. Kaçak İşçi Mafyası

Kaçak işçi ticareti de -ki şu an Avrupa polisinin öncelikle önem verdiği bir suçtur- uluslararası organize suçların ve Türk mafyasının faaliyet alanı içerisindedir. Seralarda veya Türk konfeksiyon atölyelerinde kaçak olarak çalışan insanlar sadece kendiliğinden kişisel bir girişimin sonucu olarak orada bulunmamaktadır. Sahte pasaportların hazırlanışında, Avrupa'ya geliş kadar tüm işlemler suç gurupları tarafından düzenlenir. Avrupa'ya

³³ Bovenrk - Yeşilgöz, *a.g.e.*, s. 48.

³⁴ Bovernk - Yeşilgöz, *a.g.e.*, s. 49.

getirilen kaçak işçiler daha sonra işverenlere ucuz iş gücü olarak teslim edilirler denmektedir.³⁵

f. Otopark Mafyası

Şehirlerde mahalleler ve caddelerin değişik guruplar arasında paylaşmış olduğu, arabasını rast gele bir yere park eden bir kişinin, bir park kahyasının, arabasını korunması karşılığında kendisinden para istemesinin gündelik yaşamın bir parçası olduğu belirtilmektedir. Kim kahyaya parasını vermese arabasının hasar göreceğini unutmamalıdır.³⁶

7. Ekonomi - Adalet - Mafya Üçgeni

Özellikle kriz zamanlarında şirketler ve kişiler borçlarını zamanında ödeyemediklerinden, alacaklıları paralar enflasyondan dolayı ciddi değer kaybına uğramaktadır. Bu durumda alacaklılar ne yapacaklardır. Tabi ki ilk akla gelen alacaklının mahkemeye başvurusudur. Bunun pratikte çok büyük bir anlamı yoktur denmektedir. Çünkü çoğu kez mahkemelerden sonuç almak yıllar almaktadır. Kimi zaman en basit davalarda dahi durum böyledir. Borcunu zamanında ödemeyen ya da karşılıksız çek yazan müşteriden alacağın tahsil edilmesi aylara hatta yıllara mal olmaktadır. Borçların tahsil edilmesi Türk mafyası için büyük çaplı bir iş olmuştur.³⁷

8. Türkiye’de Organize Suçun Nedenleri

a. Hızlı Nüfus Artışı

Türkiye’de nüfus hızlı bir artış göstermektedir. Türkiye’de her reform hareketinin ve kalkınma çabalarının kazanımlarını ortadan kaldıran hızlı nüfus artışıdır. Hızlı nüfus artışı bireylerin refahtan daha büyük pay almasını ve ekonomik değişim sürecinin daha hızlı gelişmesini önlemekte, sürdürülebilir kalkınma çabalarını zorlaştırmakta, konut, sağlık ve alt yapıya olan ihtiyacı artırmaktadır. Türkiye, her ne kadar yüksek büyüme hızları kaydetse de artan nüfusa iş yaratamamaktadır. Bu durum işsiz olanların her işi yapabilecek duruma düşmesine diğer yandan da devletin kamu kesinde yapay olarak istihdam oluşturmaya neden olmaktadır. Bu durumda da kamu çalışanlarının ücretleri düşük olmaktadır. Görevlilerin düşük

³⁵ Bovernk - Yeşilgöz, *a.g.e.*, s. 48.

³⁶ Bovernk - Yeşilgöz, *a.g.e.*, s. 51.

³⁷ Bovernk - Yeşilgöz, *a.g.e.*, s. 50.

maaşları ile geçinememeleri, gelirlerini artırmak amacı ile çeşitli yollara başvurmalarına neden olmakta ve enformel sektör başta olmak üzere yer altı ekonomisine neden olabilmektedir. Kamu hizmetlerinin artan nüfus karşısında yeterli olmaması nedeni ile hizmetten kimin yararlanacağını, iltimas, rüşvet, adam kayırma, zor kullanma gibi yoz yöntemlerin belirlenmesine ve dolayısıyla yeraltı ekonomisine neden olabilmektedir.³⁸

b. Kentleşme

Kentleşme; sanayileşme ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve halen var olan kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma oluşturan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişiklikler yol açan süreç şeklinde tanımlanmaktadır. Türkiye'deki kentleşme hareketini Batı'daki benzerlerinden ayırır. Şöyle ki Batı'da kentleşme kalkınma ile birlikte yürümüştür. Oysa Türkiye'deki ekonomik büyüme hızı her zaman kentleşme hızından düşük olmuştur.

Kentleşmenin özellikle de çarpık kentleşmenin neden olduğu, mafya ve benzerlerine yol açan toplumsal ayrışmanın unsurları şöyle özetlenebilir: Hızlı nüfus artışı, nüfusun yoğunlaşması ve ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesi etnik, mezhepsel ve sınıfsal farklılaşmayı artırmış ve özellikle de kentsel çevre mekanlarda, gece kondular da nüfusun heterojenleşme sürecini hızlandırmıştır. Böylece aynı yörede oturan aileler farklı farklı mezhepler içinde farklı cemaatler, değişik meslek grupları ve toplumsal tabakalara ayrılmış durumdadır. Kendilerine benzer durumda bulduklarıyla yakın ilişki içinde olan aileler etnik grup, dini inanç etrafında kümelenerek içeride dayanışmacı dışarıya karşı ise ayrımcı bir davranış sergilemektedirler. Bu heterojenleşme başka etmenler ile birleşince çatışmaya ve suça, özellikle de organize suça neden olabilmektedir.³⁹

c. Toplumsal Değişim

Türkiye geleneksel bir toplum olmaktan çıkan ve hızla sanayi toplumu haline gelen bir ülkedir. Bu süreçte geleneksel toplum yapısında bazı değişikliklerin olması ve bu değişimin toplumun tüm katmanlarında ve dolayısıyla toplumsal yaşamı belirleyen bütün yapılarda kendini göstermesi kaçınılmazdır. Toplamların hızla değiştiği dönemlerde ahlak kuralları hızla sarsılmaya başlar. Hızlı değişim sürecindeki bu toplumlarda yaşanan

³⁸ Bovernk - Yeşilgöz, *a.g.e.*, s. 46, 47.

³⁹ Özsoylu, *a.g.e.*, s. 15, 16, 17.

bu gelişme, ahlak kurallarının iki kategoride sınıflandırılmasını gerektirir. Toplumun örf ve adetleri, değer yargıları ve normlarından kaynaklanan ve resmen kabul edilen, yasalarla zorunlu kılınan, eğitim ve toplumsallaşma yoluyla empoze edilen resmi ahlak; ve hızla değişen toplumsal ve ekonomik şartlarla aynı hızda ilerleyen resmi olmayan ahlak.

Bir toplumda aynı anda resmi ve resmi olmayan gibi iki farklı ahlak anlayışının olması ve bunlar arasındaki çelişkiler ahlaki yozlaşmanın en önemli göstergesidir. Eğer bir toplum hızla değişiyor, toplumda kaynaklar ve fırsatlar eşit olarak dağılmıyor ise kriminal sektörleri engelleyeceği düşünülen ahlak normları geçerliliğini yitirir.⁴⁰

d. Eğitim

Bireye bilgi ve beceri kazandırma, bireyin topluma uyumunu sağlama süreci olarak tanımlanan eğitim ile bireylerin refah düzeylerini artırmaları arasında sıkı bir ilişki vardır.

Eğitilmiş toplumlarda suç oranını düşeceği genel kanıdır. Suç oranını, iki şekilde ortaya çıkmaktadır. İlk olarak eğitim düzeyinin bireyin gelirinin yükseltmesi sonucunda suç işlemenin alternatif maliyeti yükselmektedir. Birey suç işleyip mahkûm olması durumunda çalıştığı işten ayrı kalması gelirini ortadan kaldıracığı için suç işlemeyecektir. İkinci olarak okula devam etme bireyin kötü çevrelerle ilişkisini kesebileceği gibi aynı zamanda uygun bir disiplin altında ahlaki gelişimlerine de katkıda bulunur. ABD’de yapılan araştırmalarda çocuklar arasındaki suçluluğun okula devam etmeyen çocuklar arasında çıktığı ve okulun tatil olduğu dönemlerde çocuklar arası suçluluğun arttığını ortaya koymuştur. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate almayan, ezberci, yetenekleri körelten, sürekli bir yarışma gerginliği altında tutan sınav sistemi, bilimsel olmayan eğitim programları Türkiye’de suça mani olamamaktadır denemektedir.⁴¹

e. Yasaklar

Piyasada bir takım mallar yasaklanmış olabilir. Yasaklanmış mallar için normal piyasa arz ve talebi geçerlidir. Ancak yasaklar bu malların arzını dışsal faktörlere bağlı hale getirir. Bu malların alım satımı yüksek fiyat ve kar marjları ile gerçekleşir. Neticede bu yüksek karlar bir çokları için cazip olabilir ve suça zemin oluşturur.⁴²

⁴⁰ Özsoylu, *a.g.e.*, s. 17, 18, 20, 23.

⁴¹ Özsoylu, *a.g.e.*, s. 26, 27, 28.

⁴² Özsoylu, *a.g.e.*, s. 29, 30, 32, 34.

f . İşsizlik

Türkiye’de işsizliğe neden olan en önemli faktör nüfusun iş olanaklarından fazla artması, sınırlı sayıda nitelikli işgücüne istihdam olanaklarının sağlanmasıdır. İşsizlik ve yeraltı ekonomisi arasındaki ilişki çok uzun zamandan beri tartışılmaktadır. Günümüzde işsizlikle yeraltı ekonomisi arasında doğrudan ilişki kurulamamaktadır. Ancak işsizlerin daha çok zamanlarının olması ve gelir elde edememeleri nedeniyle suça daha yatkın oldukları da kabul edilmektedir. Ancak çok sayıdaki işsiz suç işlememek hatta çocuklarını da suçtan korumak için özel çaba gösterdikleri bilinmektedir. Bu nedenlerle işsizlikle bağlantılı bir takım sosyal etmenlerin varlığı suça etkili olmaktadır.⁴³

g. Gelir Dağılımındaki Bozukluk

Bir ülkede gelirlerin dağılımı, o ülkenin gelişmişlik düzeyi, toplumun sosyal ve idari yapısı hakkında bir fikir vermektedir. Türkiye gelir dağılımının adil olmadığı bir ülkedir. Hatta çok kötü olduğu da iddia edilebilir. Aslında genel kanı gelir dağılımı bozukluğu ile suç arasında doğrudan bir ilişki kurulamayacağıdır. Yoksulluk tek başına bir suç etmeni değildir. Ancak gelir dağılımının bozukluğu bazı sosyal gelişmelere yol açmaktadır. Türkiye örneğinde olduğu gibi en zengin ile en fakir arasındaki 10-11 katlık fark, bunun yanı sıra sermaye sahibinin sürekli rant elde edebiliyor olması, toplumda suçu engelleyebilecek normların bozulmasına neden olmuştur.

Bölgeler arası dengesizlik uçuruma dönüşünce, bu dengesizlik sosyal huzursuzluk, işsizlik ve göçe yol açmaktadır. Göçün nedeni ekonomik olunca da sonuçları olumsuz olmakta ve yeraltı ekonomisi, suçluluk aradığı zemini bulabilmektedir. Yeni göç edenlerin şehirlerin sefalet bölgelerinde oturmak zorunda kalmaları, ana babaların çalışmak zorunda olmaları nedeni ile çocuklarının ihtiyaçlarını madden ve manen giderememekte buda suça zemin hazırlamaktadır. Aynı şekilde içki, uyuşturucu ile gerçek yaşamla temas kesilmektedir. Böylelikle yoksulluk, suç olan yaşam tarzı ile devamlı temas halindedir. Bu nedenle gelir dağılımı bozukluğu ve yoksulluk bireysel farklılıkların oluşmasına etki ederek suçluluğa, yeraltı ekonomisine neden olmaktadır.⁴⁴

⁴³ Özsoylu, *a.g.e.*, s. 36.

⁴⁴ Özsoylu, *a.g.e.*, s. 40, 41.

ORGANİZE SUÇLULUKLA MÜCADELEDE ÖNERİLER

Organize suçluluğun yapısal özellikleri ve doğurduğu tehlike sonucunda, pek çok ülkede bu suçlulukla klasik suçlarla mücadele yöntemleriyle başa çıkılamayacağı anlaşılmış, bu alanda yeni önlemler alınmıştır. Ülkemizde bu suçlulukla mücadelede aşağıdaki önlemler alınmaya başlanmalıdır.

- “Kara para aklama” suç tipi düzenlenmelidir. Bu gerçeği göz önüne alan kanun koyucu, 4208 sayılı Kara Paranın Önlenmesi Hakkındaki Kanun’u ihdas etmiş, kara para ve kara para aklama kavramlarını düzenlemiştir. Söz konusu kanun, bu konuda çıkarılmış ilk yasal düzenlemedir. Yeni TCK da “*Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama*” başlıklı 282. madde ile kara para aklama suçu yeniden düzenlenmiştir.⁴⁵

- Organize suçla mücadelenin gereği hakkında yerli ve yabancı kamuoyu aydınlatılmalıdır.

- Bu suçlarla ilgili bilgilerin tek elde toplanabileceği merkezler oluşturulmalıdır.

- Mücadeleyi tek elden yönetecek merkezi birimler oluşturulmalıdır.

- Mücadele için özel birimler oluşturulmalıdır.

- İtirafçı, tanık koruma programları hakkında yeni düzenlemeler yapılmalıdır.⁴⁶

SONUÇ

Organize suçları işleyenler, serbest piyasa ekonomisinin sağladığı imkanlardan yararlanan, yasal çerçevede faaliyet gösteren iş adamları gibi davranmaktadırlar. Yasadışı faaliyetler paravan kuruluşlar aracılığıyla sürdürülmektedir. Organize suç örgütleri aralarında küresel bir ağ oluşturmuşlardır. Ulusal ve uluslararası sosyo-ekonomik yapılar organize suçluluğun zeminin oluşturmakta, onu sürekli beslemektedir.

Organize suçlar bir yandan hukuk devletini tahrip ederken, diğer yandan demokrasilerin imkanlarını istismar etmektedir. Yasadışı yollardan elde edilen finansman politik sisteme, basına, kamu yönetimine nüfuz edilmesinde, onların yönlendirilmesinde bir güç unsuru olarak kullanılmaktadırlar.

⁴⁵ Coşkun, Neslihan, “Kara Para Aklama” *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S. 21, Sonbahar 2004, s. 202.

⁴⁶ Özsoylu, a.g.e., s. 42, 46.

Organize suç grupları sivil toplum içinde yasa dışı bir ekonomik- siyasi güç odağı oldukları için, demokrasiler açısından büyük bir sorun olmaktadır. Organize suç örgütlerinin ekonomik güç odağı haline gelmeleri, demokratik hukuk devletinde güçler dengesini yönlendirebilme imkânını yaratmış, İtalya’da olduğu gibi demokratik hukuk devletinin onlara yönelik verdiği mücadeleyi zorlaştırmıştır.⁴⁷

KAYNAKÇA

- Arlacchi, Pino, *Mafya Ahlakı ve Kapitalizm Ruhu*, İletişim Yayınları, 1.Baskı, İstanbul 2000.
- Bovenrk, Frank - Yeşilgöz, Yücel, *Türkiye’nin Mafyası*, İletişim Yayınları, 1.Baskı, İstanbul 2000.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele* 99, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı.
- Coşkun, Neslihan, “Kara Para Aklama”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S. 2, Sonbahar 2004.
- Sözer, Adem, “Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele ile İlgili Gelişmeler”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 9, S. 1-3, 1995.
- Ömür, Topaç, “Organize Olmuş Suç Örgütleri ile Yapılabilecek Hukuksal Mücadele Yöntemleri” *Ankara Barosu Dergisi*, 1997/2.
- Özsoylu, A. Fazıl, *Yeraltı Ekonomisi*, Akçağ Yayınları, Ankara 1999, s. 9.
- Türk Demokrasi Vakfı, *Demokrasi ve İnsan Hakları Serisi, Terörizm ve Organize Suçlar*, *Demokrasi Ve İnsan Haklarının Gelişim Sürecine Etkileri*, Ankara 1999.
- Ünver, M. Naci, *Uygulamada Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Kurmak*, Turhan Kitabevi, Ankara 2001.
- Yücel, M. Tören, “Organize Suç”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 1998/3, yıl: 11.

⁴⁷ Sözüer, a.g.m., s. 270, 271.